

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності 081 "Право"
першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2020

УДК 342.9(07.034)

A31

Укладачі: В. В. Сергієнко
І. К. Перепелиця

Затверджено на засіданні кафедри правового регулювання економіки.
Протокол № 1 від 19.08.2019 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Адміністративне право [Електронний ресурс] : методичні
A31 рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності
081 "Право" першого (бакалаврського) рівня / уклад. В. В. Сергієнко,
І. К. Перепелиця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 69 с.

Подано значний перелік практичних завдань відповідно до тем робочої програми навчальної дисципліни і методичні рекомендації щодо їхнього виконання, що сприятимуть набуттю майбутніми фахівцями професійних компетентностей для вирішення цивільно-правових завдань.

Рекомендовано для студентів спеціальності 081 "Право" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 342.9(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2020

Вступ

Практичне завдання має на меті закріплення пройденого теоретичного матеріалу та здобуття вмінь, навичок і компетентностей за курсом навчальної дисципліни "Адміністративне право".

У межах курсу "Адміністративне право" виконуються такі практичні завдання:

вирішення ситуаційних завдань;

підготовка доповідей та розробок за певними проблемними питаннями, які стосуються суспільних відносин, що виникають у зв'язку з реалізацією функцій державної виконавчої влади, змістом якої є управління суспільством.

Практичні завдання виконуються на основі пройденого лекційного матеріалу, самостійного опрацювання студентом певних питань, що винесені до самостійної роботи. У процесі виконання практичних завдань обов'язковим є застосування запропонованої до теми нормативної бази та літератури.

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, здобутих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальної науково-дослідної роботи.

У процесі проведення практичного заняття здійснюється дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена під час обговорення. Слід зазначити, що в межах цієї дисципліни з метою досягнення ефекту системності знань практичні заняття рекомендується проводити не за окремо взятими темами, а загалом за змістовим модулем.

Перелік рекомендованої літератури та нормативної бази додається на початку курсу та до кожної теми окремо.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні доктрини сучасного адміністративного права, вітчизняне адміністративне законодавство; адміністративна правозастосовча та судова практика.

Практичні заняття зі вказаної дисципліни мають на меті поглибити теоретичні знання студентів і навчити застосовувати їх під час вирішення практичних кейсів.

У процесі підготовки до занять студенти мають ознайомитися із нормативно-правовими актами відповідно до теми; опрацювати навчальну та спеціальну літературу.

Студенти мають:

вільно користуватися понятійним апаратом;

чітко, логічно і аргументовано викладати свою точку зору;

використовувати знання основних інститутів земельного права під час виникнення земельних правовідносин;

володіти основними теоретичними запитаннями із відповідної теми;

вміти аналізувати та застосовувати нормативно-правові акти відповідно до теми;

вміти аналізувати та застосовувати судову практику відповідно до теми;

аналізувати та використовувати нормативно-правову базу, що регламентує охорону земельно-правових правовідносин у ході вирішення питань, а також у повсякденній практичній діяльності;

вирішувати питання, пов'язані з регулюванням адміністративних відносин;

вирішувати земельні спори;

використовувати отримані теоретичні знання в правозахисній діяльності;

вміти давати правову оцінку кейсів до теми заняття.

1. Перелік тем практичних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина

Тема 1. Поняття адміністративного права. Сутність та принципи державного управління

1. Поняття і предмет адміністративного права України.
2. Співвідношення адміністративного права із суміжними галузями права.
3. Система адміністративного права.
4. Поняття адміністративного права як науки. Розвиток науки адміністративного права.
5. Державне управління як вид соціального управління.
6. Поняття державного управління.
7. Основні риси управлінської діяльності. Поняття та види функцій державного управління. Структура державного управління.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 7; 8].

Завдання 1

Із клопотанням про зміну імені І. звернувся до відділу реєстрації актів цивільного стану за місцем постійного проживання. Під час звернення І. пред'явив паспорт та квитанцію про сплату державного мита.

Через чотири місяці від дати звернення І. отримав листа за підписом керівника відділу реєстрації актів цивільного стану, в якому повідомлялося, що заявлене клопотання не розглядалося, оскільки втрачено запис про народження заявника.

Зробіть юридичний аналіз ситуації. Чи порушив у цьому випадку представник влади закон? Назвіть та охарактеризуйте стадії провадження з реєстрації зміни імені.

Завдання 2

Заступник голови місцевої державної адміністрації А. В. Доронін, використовуючи своє службове положення, всіляко сприяв громадянці

Н. С. Глушко, директору ТОВ "Оберіг", у здійсненні нею підприємницької діяльності (Н. С. Глушко була сестрою жінки А. В. Дороніна). Про ці факти знав голова держадміністрації К. М. Прядко, проте їх замовчував.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 3

П'ятнадцятирічний М. проживав із батьками у приватному будинку. Згодом його батьки придбали за договором купівлі-продажу квартиру. Тоді М. звернувся до районного відділу міграційної служби із заявою про реєстрацію його місця проживання за адресою знаходження цієї квартири. У реєстрації М. було відмовлено із посиланням на те, що квартира належить батькам М., а не йому, проте М. вважав, що такою відмовою порушено його право на вільний вибір місця проживання.

Чи порушено в цій ситуації право М.? Відповідь обґрунтуйте, посилаючись на нормативні положення.

Завдання 4

Громадянин Т. звернувся до райвідділу поліції зі скаргою на дії свого сусіда, який (за відомостями, що викладені у скарзі) начебто незаконно переніс паркан, що розділяє їхні земельні ділянки на 0,5 м на територію земельної ділянки гр. Т.

Яким чином і хто має прийняти рішення за скаргою? В обов'язки якого органу входить поновити порушене право громадянина Т. (якщо воно дійсно порушене) на вільне користування своєю земельною ділянкою?

Завдання 5

Вагітна громадянка С. В. Савчук, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, голосно сварила свою малолітню дитину на дитячому майданчику, двічі вдарила її та тягнула за руку додому, до того ж ображала дитину нецензурною лайкою. Мами інших дітей, які гралися на майданчику, викликали дільничного інспектора, яким було винесено стосовно громадянки С. В. Савчук постанову про притягнення до адміністративної відповідальності у вигляді громадських робіт.

Проаналізуйте ситуацію, кваліфікуйте протиправні дії С. В. Савчук та законність винесеної щодо неї постанови.

Завдання 6

До суду із позовом до керівника податкової інспекції в місті звернулася К. і вимагала визнати протиправними дії керівника та відшкодувати моральну шкоду у розмірі 25 тис. грн до суду.

У судовому засіданні позивачка пояснила, що їй стало відомо про те, що керівник податкової інспекції звертався із запитом до міської клінічної лікарні про стан її здоров'я, про що був зроблений запис в її амбулаторній картці.

Позивачка двічі просила керівника податкової інспекції надати їй копії запиту та відповіді лікарні, однак останній не відреагував на її звернення. У судовому засіданні К. надала копії відповідних заяв, надісланих керівникові податкової інспекції листом із повідомленням.

Позивачка вважала, що їй завдано моральної шкоди у розмірі 25 тис. грн, оскільки внаслідок незаконного збирання керівником податкової інспекції щодо неї інформації вона дуже нервувала, вимушена була пояснювати всім своїм знайомим, у зв'язку з чим зазначений запит надіслано до лікарні.

За правилами якого процесуального акта (документа) має розглядатися даний позов? Обґрунтуйте свою позицію щодо рішення по цій справі.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. У чому полягає відмінність адміністративного права як галузі права від науки адміністративного права, навчальної дисципліни, адміністративного законодавства?

2. У яких галузях права використовується адміністративно-правовий метод регулювання?

3. Чим відрізняється виконавча діяльність від розпорядчої?

4. Які стадії можна виділити в управлінській діяльності?

5. Які статті Конституції України визначають способи участі громадян у державному управлінні?

6. Які принципи державного управління використовуються в інших сферах державної діяльності, а які властиві тільки державному управлінню?

Тема 2. Механізм адміністративно-правового регулювання. Джерела адміністративного права

1. Поняття, зміст та структура адміністративно-правових норм.
2. Види адміністративно-правових норм.
3. Дія адміністративно-правових норм у часі, в просторі, за категоріями осіб.
4. Поняття та види джерел адміністративного права України.
5. Поняття та особливості адміністративно-правових відносин.
6. Структура та види адміністративно-правових відносин.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 7; 8].

Завдання 1

Бригада контролерів-ревізорів виявила у приміському поїзді безквиткового пасажира, який їхав у компанії знайомих. Оскільки порушник відмовився сплатити штраф, контролери-ревізори на найближчій станції висадили його з поїзда і доставили в поліцію з метою встановлення особи і складення протоколу про адміністративне правопорушення.

Визначте правомірність дій контролерів-ревізорів.

Завдання 2

Громадянин Б. звернувся до міськвиконкому з проханням допомогти йому, літній людині, полагодити у квартирі систему водопостачання. Із цим проханням він звернувся 15.09.2015 р. до голови міської ради в усній формі на особистому прийомі.

Як має вчинити голова міської ради? Як зафіксувати звернення громадянина, який не у змозі самотійно скласти письмове звернення? У який строк має бути розглянуто звернення гр. Б.?

Завдання 3

Громадянин Р. Д. Васько, не маючи постійної роботи та доходу, зловживав спиртними напоями та систематично вчиняв насильство у сім'ї,

за що начальником райвідділу внутрішніх справ був притягнений до виправних робіт строком на 3 місяці із відрахуванням 25 % заробітку в дохід держави.

Оцініть законність такого рішення.

Завдання 4

Зверніться до Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу та приписів Кодексу України про адміністративні правопорушення і, використовуючи їх, сформулюйте 3 норми права за класичною структурою.

Які ознаки притаманні сформульованим нормам? З огляду на ці ознаки встановіть, чи можна вважати ці норми адміністративно-правовими.

Завдання 5

Сімнадцятирічний С. та дванадцятирічний К., які їхали в трамваї разом зі своїм батьком, не заплатили за проїзд. Факт безквиткового проїзду виявив контролер комунального підприємства "Міськелектротранспорт" і запропонував С. і К. сплатити штраф на місці вчинення правопорушення. Вони відмовилися зробити це, посилаючись на те, що не мають грошей і взагалі не можуть нести відповідальності, адже не досягли віку, з якого вона настає.

Проаналізуйте ситуацію та визначте, хто в цьому випадку має нести відповідальність. Із якого віку настає адміністративна відповідальність? Які особливості притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб?

Завдання 6

До адміністративного суду Т. звернулася із позовною заявою, в якій просила визнати незаконними дії державного інспектора у сфері контролю за використанням та охороною земель. Цим приписом її як директора ТОВ зобов'язали привести земельну ділянку, яка надана ТОВ в оренду, у відповідність до вимог земельного законодавства.

Рішенням суду в задоволенні позову відмовлено. Суд першої інстанції зробив висновок, що державний інспектор діяв у межах закону.

Не погоджуючись із цим рішенням, Т. звернулася до апеляційного адміністративного суду, який скаргу позивачки задовольнив частково: рішення суду першої інстанції скасував, а провадження у справі за позовом Т. на дії інспектора закрит. Апеляційний суд аргументував свою позицію тим, що зазначений спір не належить до юрисдикції адміністративного суду, бо виник він із приводу цільового використання орендованої земельної ділянки, а отже, інспектор під час проведення перевірки та складання припису жодних управлінських функцій не виконував.

Охарактеризуйте правовідносини, з яких виник цей спір. Чи притаманні їм ознаки адміністративно-правових відносин? З урахуванням зроблених висновків дайте правову оцінку позиції суду апеляційної інстанції.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Що складає зміст адміністративно-правових норм?
2. Як діють адміністративно-правові норми (в часі, в просторі, за колом осіб)?
3. Що таке "тлумачення норми"?
4. Із яких структурних елементів складаються адміністративно-правові відносини?
5. На яких підставах виникають адміністративно-правові відносини?
6. Хто є суб'єктами адміністративно-правових відносин?
7. Проаналізуйте ст. 173 КУпАП України. Дайте характеристику адміністративно-правової норми, закріпленої зазначеною статтею.
8. Визначте статті Конституції України, якими регулюються адміністративно-правові відносини.
9. У чому полягають особливості джерел адміністративного права?

Тема 3. Громадяни та їх об'єднання як суб'єкти адміністративного права

1. Адміністративно-правовий статус громадян України.
2. Адміністративна правоздатність і дієздатність громадян. Права та обов'язки громадян у сфері державного управління.
3. Об'єднання громадян як суб'єкти адміністративного права.

4. Поняття та види об'єднань громадян.
5. Адміністративно-правовий статус об'єднань громадян.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 7; 8].

Завдання 1

Сімнадцятирічний Ф. звернувся до реєстраційної служби міського управління юстиції з проханням зареєструвати його як підприємця. До свого звернення Ф. додав: заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації фізичної особи-підприємця; копію довідки про включення заявника до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів; документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації фізичної особи-підприємця; нотаріально посвідчену письмову згоду батьків на зайняття Ф. підприємницькою діяльністю.

У проведенні державної реєстрації Ф. було відмовлено. У листі за підписом керівника реєстраційної служби міського управління юстиції зазначалося, що Ф. не може бути зареєстрований як підприємець, оскільки на момент звернення із відповідним проханням він не досяг повноліття.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Хто уповноважений вирішувати питання про реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності? Як у цьому випадку має право діяти Ф.?

Завдання 2

Громадянин К. звернувся до відділу соціального забезпечення із заявою про призначення пенсії; громадянин Н. оскаржив до суду накладене на нього адміністративне стягнення; громадянка В. звернулася до прокуратури зі скаргою на несвоєчасну виплату заробітної плати; громадянин А. звернувся до директора підприємства із заявою про звільнення за власним бажанням.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Які правовідносини виникли у раніше зазначених випадках? Надайте їхню характеристику.

Завдання 3

Громадянин К. звернувся до органів внутрішніх справ із проханням видати паспорт громадянина України; на громадянина С. було накладено

штраф за безквитковий проїзд у громадському транспорті; Державна реєстраційна служба зареєструвала політичну партію; на підприємстві працівниками податкової служби було проведено позапланову податкову перевірку.

Чи регулюються ці суспільні відносини нормами адміністративного права? Обґрунтуйте відповідь. Проаналізуйте вид та структуру цих адміністративно-правових відносин.

Завдання 4

Громадянин Л., який був студентом юридичного факультету Національної академії внутрішніх справ та навчався на бюджетній формі, був відрахований за академічну заборгованість (не склав іспит з адміністративного права ні в період сесії, ні під час перескладання, ні під час комісійного перескладання). Громадянин Л. заперечував із цього приводу та вимагав поновити його, аргументуючи свою позицію тим, що адміністрація Академії діяла неправомірно: взаємовідносини між студентом та Академією є приватноправовими, а не адміністративно-правовими, оскільки Академія не належить до органів державної влади. Тому громадянин Л. вважає, що має місце порушення норм цивільного права, а саме розірвання договору в односторонньому порядку.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Які правовідносини виникли у зазначеному випадку? Які критерії визначення характеру цих правовідносин (їхній об'єкт та суб'єкти)?

Завдання 5

У результаті порушення Правил дорожнього руху громадянином А. відбулася ДТП, у результаті якої був пошкоджений автомобіль громадянина Б. Громадянин Б. почав вимагати відшкодування заподіяної йому шкоди, посилаючись на порушення Правил дорожнього руху. Громадянин А. заперечив, посилаючись на те, що Правила дорожнього руху не регулюють відносин між приватними особами, а є адміністративно-правовим актом, що регулює відносини між громадянином і повноважним органом публічної адміністрації.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Який характер правовідносин, що регулюються Правилами дорожнього руху; що є юридичним фактом

виникнення цих правовідносин; між якими учасниками виникають ці правовідносини?

Завдання 6

Начальник управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації громадянин К., маючи вік 60 років і стаж державної служби 25 років та медичний висновок про незадовільний стан здоров'я, що перешкоджає виконанню службових повноважень, подав письмову заяву про відставку.

Надайте правову оцінку цій ситуації. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Надайте правову характеристику понять "правоздатність" і "дієздатність" громадян.
2. Чим відрізняються соціально-економічні, політичні та особисті права і свободи громадян?
3. У чому полягають особливості адміністративно-правового статусу біженців?
4. Які існують гарантії діяльності політичних партій?

Тема 4. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права

1. Поняття органу виконавчої влади, його ознаки.
2. Правовий стан органу виконавчої влади. Компетенція, підвідомчість і повноваження.
3. Види органів виконавчої влади.
4. Організаційна структура і штати органів виконавчої влади.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 7; 8].

Завдання 1

Державною адміністрацією Святошинського району м. Києва відмовлено у реєстрації молодіжної громадської організації на тій підставі,

що її статут передбачає членство в ній у разі досягнення тринадцятирічного віку.

Чи правомірне це рішення?

Завдання 2

Адміністративна комісія районної державної адміністрації розглянула справу про конфіскацію мисливської зброї, накладення штрафу, позбавлення права полювати та звільнення М. С. Самаріна з органів внутрішніх справ.

Дайте правову оцінку рішенню адміністративної комісії.

В які органи можна оскаржити рішення адміністративної комісії?

Завдання 3

Стосовно начальника управління районної державної адміністрації В. було складено протокол про вчинення корупційного правопорушення. У протоколі зазначалося, що В., перебуваючи на посаді державного службовця, займається викладацькою діяльністю, тим самим порушує вимогу щодо обмеження сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Суддя, розглянувши справу про корупційне правопорушення, виніс постанову про звільнення В. із посади начальника управління районної державної адміністрації.

Зробіть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 4

Певні органи виконавчої влади прийняли такі акти:

Міністерство охорони здоров'я України видало наказ "Про затвердження Порядку заборони застосування лікарських засобів, у тому числі медичних імунобіологічних препаратів";

Кабінет Міністрів України затвердив Порядок державної реєстрації та перереєстрації іноземних інвестицій і їхнього анулювання.

Які методи застосовані у наведених сферах державного управління? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 5

Проаналізуйте зміст ст. 7 "Місцевий референдум" та ст. 59. "Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування" Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні".

Чи можна зробити висновок, що місцеві ради приймають правові акти державного управління? Яка правова природа актів місцевих рад?

Завдання 6

Наказом начальника Державної податкової інспекції скасовано допуск до державної таємниці, наданий оперуповноваженому податкової міліції А. Підставою для скасування став акт спеціальної експертизи Служби безпеки України, в якому вказано, що А. виїжджав у Республіку Білорусь протягом 2013 – 2014 рр., але не інформував про це начальника інспекції та відповідального за забезпечення режиму секретності. Отже, А. не виконав взятого на себе письмового зобов'язання у зв'язку з допуском до державної таємниці, чим порушив вимоги ст. 28 Закону України "Про державну таємницю".

Цей наказ А. оскаржив до начальника Головного управління Державної фіскальної служби в Сумській області, посилаючись на те, що його поїздки в Білорусь не стосувалися службової діяльності, а мали виключно приватний характер.

Яке рішення за скаргою має прийняти начальник Головного управління Державної фіскальної служби в Сумській області?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Визначте поняття та функції виконавчої влади держави.
2. Керуючись Конституцією України, визначте систему органів виконавчої влади.
3. Назвіть основні типи структури та штатів виконавчої влади.
4. Спираючись на Конституцію України та інші нормативні акти, визначте:
  - а) порядок формування, склад та компетенцію Кабінету Міністрів України;
  - б) систему та загальні функції міністерств України;

- в) поняття відомства та його відмінність від міністерства;
- г) порядок утворення та систему місцевих державних адміністрацій;
- д) структуру та основні повноваження місцевих державних адміністрацій;
- е) види місцевих органів виконавчої влади, які не входять до складу місцевих державних адміністрацій;
- є) функції державного управління, що покладаються на органи місцевого самоврядування.

Тема 5. Державні службовці як суб'єкти адміністративного права

1. Поняття і основні принципи державної служби. Види державної служби.
2. Правове регулювання державної служби.
3. Поняття посади і державних службовців. Види державних службовців.
4. Адміністративно-правовий статус державних службовців.
5. Особливості правового статусу посадових осіб.
6. Підстави та види відповідальності державних службовців.
7. Дисциплінарна відповідальність державних службовців, її підстави та види.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 7 – 9; 11].

Завдання 1

Голова обласної державної адміністрації знаходився як офіційна посадова особа на церемонії відкриття храму після реставрації, яка відбулася на кошти адміністрації. Від настоятеля храму в знак благодійності за допомогу, він у подарунок отримав старовинну ікону.

Проаналізуйте цю ситуацію.

Завдання 2

Дільничний інспектор поліції разом із представником ЖЕК спробував увійти до квартири гр. С. С. Парамонова з метою її огляду, оскільки від сусідів надійшла інформація про те, що С. С. Парамонов займається

самогоноварінням. Спочатку гр. С. С. Парамонов відмовився впускати дільничного інспектора без пред'явлення ордера на обшук із санкцією прокурора, але після погрози виламати двері підкорився. Інспектор оглянув кухню, балкон, підсобні приміщення, але нічого не знайшов.

Чи правомірні дії дільничного інспектора поліції?

Завдання 3

Державний службовець В. протягом останніх 5 років працював на посаді начальника юридичного відділу районної державної адміністрації. У квітні 2015 р. головою цієї районної державної адміністрації був призначений гр. А., який є батьком дружини гр. В.

Дайте правову оцінку цій ситуації.

Чи виник конфлікт інтересів? Які дії слід вчинити з метою запобігання конфлікту інтересів?

Завдання 4

Перед вами 10 стверджень. Визначте, чи є серед них помилкові. Відповідь обґрунтуйте.

1. Усі особи, які претендують на зайняття посади державного службовця, мають подати відомості про нерухоме та цінне рухоме майно, вклади в банках і цінні папери.

2. До державних службовців можуть застосовуватися тільки ті дисциплінарні стягнення, які передбачені Законом України "Про державну службу".

3. Державний службовець не має права працювати за сумісництвом.

4. Під час прийняття на державну службу може встановлюватися стажування терміном до 2 місяців.

5. Граничний вік перебування на державній службі однаковий для всіх осіб.

6. Існує 8 основних категорій державних службовців і встановлюється 10 рангів державних службовців. Ранги присвоюються незалежно від категорії.

7. Усі ранги державним службовцям присвоює Кабінет Міністрів України.

8. Державна служба припиняється тільки на підставах, передбачених Кодексом законів про працю України.

9. Рішення про прийняття відставки державного службовця або відмову в ній приймається у 10-денний термін.

10. У разі відставки державного службовця йому призначається пенсія з дня прийняття відставки.

Завдання 5

Дайте відповідь на запитання: чи мають право державні службовці брати участь у страйках?

Завдання 6

Закінчіть подані речення:

1. Ранги, що відповідають посадам I-ї категорії, присвоюються...
2. Ранги, що відповідають II-й категорії, присвоюються...
3. Ранги, що відповідають III-VII категоріям, присвоюються...

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. У чому полягає відмінність державної служби від інших видів суспільної діяльності?
2. Чим відрізняється державна служба у "широкому" розумінні від державної служби у "вузькому" розумінні?
3. Чи є відмінність між поняттями "привілеї" і "пільги"?
4. Визначте обмеження, які законодавством України встановлено для державних службовців під час прийняття на службу та її проходження.
5. Проаналізуйте підстави виникнення державно-службових відносин та організаційно-правові способи заміщення посад.

Тема 6. Форми і методи державного управління

1. Поняття форм державного управління. Види форм управління.
2. Правові акти державного управління, їхні поняття, ознаки та юридичне значення.
3. Відмінність актів державного управління від інших документів та рішень.

4. Види актів державного управління.
5. Поняття методів державного управління, їхня класифікація.
6. Переконавання та примус у державному управлінні.
7. Методи прямого і непрямого управління. Адміністративні та економічні методи.
8. Регулювання, загальне керівництво і безпосереднє управління.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 7; 8].

Завдання 1

Громадянин Афганістану К., якому було надано статус біженця в Україні, звернувся до державної адміністрації Солом'янського району м. Києва з заявою про отримання дозволу на заняття підприємницькою діяльністю. У встановлений законом строк, йому було відмовлено у цьому проханні на підставі того, що він не є громадянином України.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Визначте правомірність дій посадових осіб Солом'янської адміністрації м. Києва.

Завдання 2

17 липня 2014 року до адміністративного суду звернулася особа В., яка перебуває на посаді головного спеціаліста економічного відділу контролю-перевірочної роботи Управління Пенсійного фонду України у м. Світловодську та просить визнати незаконними дії начальника Управління пенсійного фонду України щодо зняття премії з березня 2014 року до сьогодні. Свої вимоги позивач обґрунтував тим, що 4 квітня 2014 року його було притягнуто до дисциплінарної відповідальності та оголошено догану за перевищення службових повноважень без корисливих мотивів. Жодних пояснень перед притягненням до відповідальності від особи В. не зажадали.

Дайте правову оцінку цій ситуації. Укажіть, який порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності передбачений законодавством.

Які порушення щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності були допущені начальником Управління Пенсійного фонду України у м. Світловодську?

Які види дисциплінарних стягнень можуть застосовуватися до державних службовців?

Завдання 3

ДП "Консультант" займається аудиторською діяльністю. У результаті зустрічної перевірки (з 12.08.2012 р. по 20.09.2012 р.) його діяльності податковою інспекцією було виявлено такі порушення: строк дії ліцензії на надання аудиторських послуг закінчився у квітні 2012 року; неналежне оформлення договорів про надання послуг (відсутність реєстраційного номера та строку дії договору, підпис замовника на деяких договорах відсутній). Податковим інспектором було складено відповідний акт. Директор ДП "Консультант" заперечував правомірність акту, мотивуючи це тим, що податкові інспектори перевищили свою компетенцію під час проведення зустрічної перевірки та не надали розпорядження на проведення перевірки.

Дайте правовий аналіз ситуації. Який порядок проведення різноманітних перевірок фіскальними органами?

Завдання 4

На підприємство 02.03.2013 р. завітала служба пожежної безпеки з перевіркою дотримання норм пожежної безпеки. Після перевірки було встановлено ряд порушень, однак власника підприємства не було, тому вони залишили робітникам попередження та протокол про притягнення до адміністративної відповідальності. Порушення, на думку пожежної служби, полягало в: 1) наявності електрочайників на робочих місцях; 2) вогнегасники знаходилися на пожежних щитах на відстані 2 метрів від підлоги.

Чи законні дії пожежної служби? Визначте види та порядок проведення перевірок пожежними службами, права та обов'язки сторін перевірки.

Завдання 5

Під час перевірки ТОВ "ГРАНІТ", зареєстрованого в Оболонському р-ні м. Києва, державним інспектором з охорони праці була виявлена на підприємстві відсутність колективного договору. Державний інспектор, керуючись ст. 231 КУпАП, наклав стягнення на директора ТОВ "ГРАНІТ" відповідно до ст. 41-1 КУпАП у вигляді штрафу розміром 51 гривня.

Чи правомірні дії інспектора?

Завдання 6

За невиконання службових обов'язків, інспектора Солом'янської держадміністрації м. Києва П. було відсторонено від виконання повноважень за посадою строком на 70 днів, без збереження заробітної плати на цей період.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Визначте правомірність дій інспектора П.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Як співвідносяться правотворча і правозастосовча форми державного управління?
2. У якому порядку розробляються і приймаються акти державного управління?
3. Який порядок встановлено для набрання різними актами державного управління чинності?
4. Що розуміється під презумпцією законності акта державного управління?
5. Яку мету мали заходи адміністративного припинення?

Тема 7. Адміністративна відповідальність

1. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності. Принципи адміністративної відповідальності.
2. Нормативно-правова основа адміністративної відповідальності. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
3. Поняття адміністративного правопорушення (проступку), його ознаки.
4. Юридичний склад адміністративного проступку, його поняття, значення, структура та види.
5. Мета та зміст адміністративних стягнень.
6. Види адміністративних стягнень. Основні та додаткові стягнення.
7. Підстави та порядок звільнення від адміністративної відповідальності.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 7; 8].

Завдання 1

За неявку, за викликом, до військового комісаріату Деснянського району м. Києва, 17-річного громадянина Білорусії В., який постійно проживає на території України у своєї матері, було притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 211-1 КпАП України ("Неявка на виклик у військовий комісаріат для приписки до призовної дільниці").

Визначте правомірність ухваленого рішення посадовими особами військового комісаріату відносно гр. В.

Завдання 2

Громадянин Н. В. Пучков та С. А. Васильєв, перебуваючи на хокейному матчі, вирішили для підняття настрою випити горілки, яку вони пронесли з собою на льодовий стадіон. Поруч із ними на лаві сидів неповнолітній К. В. Маслов, якому вони запропонували підтримати їхню компанію. Після закінчення матчу, під час виходу зі стадіону, ці особи були затримані працівниками поліції та притягнуті до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу відповідно до ч. 1 ст. 178 КУпАП.

Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірні дії працівників поліції? Чи всі обставини були враховані у ході накладення стягнення?

Завдання 3

Громадянин А. С. Рибалко, працюючи майстром цеху хімічного заводу "Стирол", під час обідньої перерви, разом із стажером М. В. Хвалько розпили в цеху пляшку горілки. Враховуючи той факт, що ці дії А. С. Рибалко вчиняв уже не вперше, директором підприємства щодо нього було складено протокол за вчинене адміністративне правопорушення. У подальшому протокол був направлений до органу внутрішніх справ для розгляду цієї справи. Заступник начальника райвідділу поліції, врахувавши обставини правопорушення та особу правопорушника, звільнив А. С. Рибалко від адміністративної відповідальності із передачею матеріалів на розгляд трудового колективу.

Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірні дії працівника поліції та директора заводу?

Завдання 4

За рішенням державного інспектора рибоохорони П. було притягнуто до адміністративної відповідальності за порушення правил рибальства. У постанові про накладення адміністративного стягнення зафіксовано, що П. у незаконний спосіб, використовуючи сітку, ловив рибу у ставку, орендованому ТОВ "Світанок". Юрист К. підрозділу рибоохорони з рішенням не погодився. Він зауважив, що П., на його думку, має відповідати за дрібне викрадення чужого майна.

Порівняйте склади правопорушень, про які йдеться у завданні, та висловіть свою точку зору щодо обґрунтованості позиції юрисконсульта.

Завдання 5

Директор управління фінансового аудиту Міністерства інфраструктури С. М. Власова під час святкування професійного свята отримала від директора підприємства ПАТ "Авіалінії", підвідомчого цьому міністерству, подарунок у вигляді золотих запонок з інкрустацією діамантами.

У процесі перевірки цього факту уповноваженим органом було також встановлено, що С. М. Власова є членом правління згаданого підвідомчого підприємства ПАТ "Авіалінії".

За вчинені правопорушення С. М. Власова була притягнена до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу у розмірі 30 неоподаткованих мінімумів доходів громадян із позбавленням права обіймати посаду протягом 2 років.

Проаналізуйте ситуацію. Визначте міру відповідальності С. М. Власової та директора ПАТ "Авіалінії". Визначте органи, уповноважені складати протоколи за цю категорію правопорушень.

Завдання 6

Під час перевірки паспортного режиму дільничний інспектор встановив, що громадянин Молдови К. В. Бордеяну, постійний житель м. Кишинєва, приїхав до України працевлаштуватися і проживав у громадянки Н. С. Куприянової без відповідної реєстрації більше трьох місяців.

Як має вирішуватися питання про відповідальність К. В. Бордеяну та Н. С. Куприянової?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Чим відрізняється адміністративна відповідальність від інших видів юридичної відповідальності?
2. Чи є адміністративне правопорушення суспільно небезпечним діянням?
3. У чому полягає значення поняття складу адміністративного проступку?
4. Назвіть основні та факультативні ознаки об'єктивної сторони адміністративних правопорушень із формальним і матеріальним складами.
5. Визначте основні та додаткові ознаки суб'єктивної сторони правопорушення.
6. Сформулюйте поняття та ознаки загального і спеціального суб'єкта правопорушення.
7. Назвіть основні та додаткові адміністративні стягнення. Чим вони відрізняються?

Тема 8. Адміністративний процес

1. Поняття та зміст управлінського процесу.
2. Суб'єкти адміністративно-процедурної діяльності.
3. Принципи управлінського процесу.
4. Структура управлінського процесу.
5. Поняття та основні види адміністративних проваджень.
6. Стадії управлінського процесу.
7. Поняття та види адміністративної юстиції. Адміністративна юстиція в Україні. Адміністративна юрисдикція в системі адміністративної юстиції.
8. Система органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення.
9. Порядок утворення, система і склад адміністративних комісій.
10. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 11].

Завдання 1

Громадянин Р. С. Корпан, незважаючи на письмові виклики, тричі не з'являвся в районний суд для дачі свідчень. Суддя виніс постанову про примусове доставлення Р. С. Корпана в суд через місцевий РВВС протягом шести днів. Проте дільничний інспектор поліції, якому було доручено виконання цієї постанови, своєчасно її не виконав через свою халатність.

Назвіть правові наслідки бездіяльності громадянина Р. С. Корпана і дільничного інспектора поліції.

Завдання 2

До суду 22 вересня 2016 року надійшов протокол про адміністративне правопорушення відносно К., в якому зазначено, що він 1 вересня 2016 року керував автомобілем, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння. Від проходження медичного огляду на стан алкогольного сп'яніння К. відмовився. Зазначене правопорушення К. повторно вчинив протягом року.

Суд, дослідивши матеріали справи, притягнув К. до адміністративної відповідальності та наклав на нього стягнення у вигляді оплатного вилучення транспортного засобу.

Чи законне рішення суду стосовно К.? Відповідь обґрунтуйте, посилаючись на нормативні положення.

Завдання 3

Разом із дружиною та дітьми А. на своєму автомобілі прямував до родичів, які мешкають у Рахівському р-ні Закарпатської обл. Працівник Державної прикордонної служби України зупинив автомобіль та пояснив, що оскільки транспортний засіб знаходиться у прикордонній смузі, то його водій та пасажери зобов'язані надати для перевірки документи, які посвідчують їхню особу. Крім того, представник влади захотів оглянути автомобіль.

Чи законні вимоги працівника Державної прикордонної служби України? Які правила можуть запроваджуватися під час встановлення прикордонного режиму?

Завдання 4

У провадженні у справі про дрібне хуліганство Т. брав участь як свідок. Під час розгляду справи в суді він відмовився давати пояснення, посиляючись на те, що нічого не пам'ятає. Судовий розпорядник склав протокол про вчинення Т. правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 1853 КУпАП. Суддя розглянув справу стосовно Т. і наклав на нього штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Чи відповідає закону постанова стосовно Т.? Відповідь обґрунтуйте.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Визначте співвідношення адміністративного процесу з іншими видами процесуальної діяльності.
2. Як співвідносяться поняття "адміністративний процес" та "адміністративне провадження"?
3. Хто є сторонами в адміністративному процесі?
4. Із яких стадій складається адміністративний процес?
5. Що розуміється під терміном "адміністративна юрисдикція"?
6. Визначте систему адміністративних судів.

Тема 9. Забезпечення законності в державному управлінні

1. Принцип законності у державному управлінні, його зміст і значення.
2. Співвідношення законності та дисципліни.
3. Поняття та види способів забезпечення законності в державному управлінні.
4. Поняття та види контролю. Державний контроль в управлінні, його види.
5. Контроль органів законодавчої влади.
6. Контрольні повноваження Президента України.
7. Контроль органів виконавчої влади.
8. Адміністративний нагляд.
9. Функції, повноваження та система державних інспекцій. Контроль органів судової влади, форми його здійснення.

10. Громадський контроль у державному управлінні та його значення.

11. Прокурорський нагляд як спосіб забезпечення законності в державному управлінні. Поняття і предмет загального нагляду прокуратури. Повноваження прокурора зі здійснення загального нагляду. Акти прокурора в порядку загального нагляду.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 11].

Завдання 1

Державний інспектор з охорони навколишнього природного середовища наклав штраф у розмірі 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на гр. О. П. Селіванова за самовільну порубку дерева, яке росло на вулиці навпроти його будинку. Під час визначення розміру штрафу державний інспектор виходив із того, що О. П. Селіванов є головним інженером заводу "Південкабель".

Чи законне рішення державного інспектора?

Завдання 2

Під час проведення чергових виборів депутатів до Верховної Ради України, гр. С. було відмовлено в праві проголосувати за обраного депутата, на підставі того, що він подав заяву про вихід із громадянства України і стосовно нього готуються відповідні документи.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Визначте правомірність ухваленого рішення щодо виборчого права гр. С.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. У чому полягає забезпечення законності в державному управлінні?
2. Назвіть види державної дисципліни.
3. Як співвідносяться поняття "контроль" і "нагляд"?
4. У яких формах здійснюється судовий контроль у державному управлінні?
5. Які особливості державних інспекцій як органів виконавчої влади можна виділити?
6. У чому полягає значення звернень громадян для забезпечення законності в державному управлінні?

Змістовий модуль 2. Особлива частина

Тема 10. Правові засади управління економікою

1. Необхідність і характер державного управління економікою.
2. Зміст державного керівництва у сфері економіки.
3. Система центральних і місцевих органів управління у сфері економіки, їхня компетенція.
4. Правові засади організації управління економікою.
5. Державний контроль і нагляд у сфері економіки.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 11; 12; 15].

Завдання 1

Стосовно начальника управління районної державної адміністрації В. було складено протокол про вчинення корупційного правопорушення. У протоколі зазначалося, що В., перебуваючи на посаді державного службовця, займається викладацькою діяльністю, тим самим порушує вимогу щодо обмеження сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Суддя, розглянувши справу про корупційне правопорушення, виніс постанову про звільнення В. із посади начальника управління районної державної адміністрації.

Зробіть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 2

Новопризначений Голова правління Національної енергетичної компанії "Енергія", що знаходиться у сфері управління Міністерства енергетики, В. С. Гончар працевлаштував на цьому підприємстві свою доньку директором юридичного департаменту, а жінку – директором фінансово-економічного департаменту.

У зв'язку із тим, що жінка та донька носили різні прізвища і відкрито не проявляли родинних відносин із керівником компанії, про цей факт

міністерству стало відомо лише через півроку після цих подій. Проте міністр вирішив цей факт не "афішувати".

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Чи підлягають В. С. Гончар та міністр відповідальності і якій?

Завдання 3

Перебуваючи у службовому відрядженні на території Австрії, начальник управління фінансового аудиту державної інспекції В. С. Коновалов відкрив у одному з місцевих банків валютний рахунок на суму 30 тис. євро на ім'я свого сина.

Після повернення в Україну В. С. Коновалов нікуди не повідомив про це відкриття валютного рахунку, але через три місяці цей факт став відомим працівникам СБУ під час розгляду ними справи про поширення в ЗМІ конфіденційної інформації, яка містилася в документах інспекції, які були підготовлені В. С. Коноваловим.

Оцініть законність дій В. С. Коновалова. Чи має він нести відповідальність і яку?

Завдання 4

Хірург районної лікарні С. М. Петренко за зроблені ним операції періодично брав з громадян цінні подарунки, гроші та інші винагороди, про що знав головний лікар лікарні, але ніяких заходів не вживав.

Проаналізуйте ситуацію. Чи підлягає С. М. Петренко, а також головний лікар відповідальності?

Завдання 5

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України відповідно до покладених на нього завдань здійснює: аналіз стану економічного розвитку України, керівництво та координацію діяльності з підготовки стратегій регіонального розвитку, регулювання цін на продукцію, видання рішень про запровадження державного регулювання цін, прогнозування, контроль, розроблення проєктів рішень, роз'яснення щодо застосування законодавства у сфері державних закупівель, моніторинг цін і тарифів на товари та послуги споживчого ринку та ін.

На підставі наведених повноважень визначте форми та методи їхньої реалізації.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Визначте зміст державного управління у сфері економіки.
2. У чому полягають основні завдання державного управління економікою в сучасних умовах?
3. Охарактеризуйте правові засади організації управління господарською діяльністю.
4. Охарактеризуйте організаційно-правові засади управління власністю.
5. Який основний механізм здійснення державного контролю і нагляду у сфері економіки?

Тема 11. Управління промисловістю, сільським господарством, будівництвом і житлово-комунальним господарством

1. Організаційно-правові засади управління промисловістю.
2. Система органів управління промисловістю.
3. Підприємства та їхні об'єднання в промисловості.
4. Організаційно-правові засади управління агропромисловим комплексом.
5. Система органів управління агропромисловим комплексом та їхня компетенція.
6. Організаційно-правові засади управління будівництвом і житлово-комунальним господарством.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 11; 12].

Завдання 1

ТОВ "Агро" протягом року торгувало пестицидами – регуляторами росту рослин, не придбавши ліцензії на здійснення цього виду діяльності. Податкова інспекція подала позов про ліквідацію товариства. Товариство проти позову заперечувало, посиляючись на те, що торгівля без ліцензії не може бути підставою для ліквідації товариства.

1. Які підстави передбачено законодавством для ліквідації господарських товариств? Чи може бути торгівля без ліцензії підставою для ліквідації товариства?
2. Чи мав право податковий орган подавати подібний позов?
3. Яке рішення має прийняти суд?

Завдання 2

Під час вирішення спірного питання між споживачами житлово-комунальних послуг С. С. Івановим та теплопостачальною організацією "Харківобленерго" суддя, спираючись на положення, затверджене Кабміном "Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення", визнав внесені зміни в типовий договір незаконними (що не мають юридичної сили). Адвокат І. І. Сидоров, керуючись положеннями Цивільного кодексу, оскаржив рішення суду першої інстанції, мотивуючи тим, що Цивільний кодекс за силою закону вищий, ніж Постанова Кабміну, та надає можливість уточнення.

1. Яке рішення прийме апеляційний суд?
2. Дайте характеристику системи цивільного законодавства, виходячи із сили дії норм правового акта.
3. Як співвідносяться закон та постанова Кабміну?

Завдання 3

Під час будівництва автомобільної магістралі проводилися підривні роботи. Внаслідок впливу вибухової хвилі був пошкоджений житловий будинок громадянина С. А. Криленка. Будинок знаходився в аварійному стані і підлягав капітальному ремонту, вартість якого становила 250 000 грн. Спеціалізоване управління, яке здійснювало підривні роботи субпідрядника, відмовилося від відшкодування шкоди, стверджуючи, що ним були вжиті усі заходи із забезпечення безпеки підривних робіт: вони проводилися на підставі розрахунків (безпечна відстань, потужність вибухової хвилі, конструктивні властивості будівлі в небезпечній зоні та ін.), зроблених підрядною будівельною організацією. Помилки в цих розрахунках і були причиною заподіяння шкоди.

Чи вправі С. А. Криленко вимагати відшкодування заподіяної шкоди? Хто є належним відповідачем за цією справою?

Завдання 4

До дільничного інспектора поліції із заявою звернувся С. А. Комаров. У заяві вказувалося, що його сусід М. В. Бакулін висипав на проїжджу частину дороги будівельний матеріал (цеглу, пісок, гравій). Внаслідок цього

С. А. Комаров не може виїхати технікою з двору і своєчасно обробити посіви буряка. Під час розгляду заяви було встановлено, що у М. В. Бакуліна після того, як він привіз будматеріали, стався інфаркт, і він знаходиться в лікарні. Дільничний завантажив будматеріали в автомобіль і вивіз їх у балку край села, звідки цегла пропала. Після виписки з лікарні М. В. Бакулін подав позов до дільничного про повернення йому втраченого матеріалу.

Зробіть юридичний аналіз описаної ситуації. Яким чином можуть бути захищені інтереси С. А. Комарова? Як буде вирішена справа, якщо він подасть ще і позов про відшкодування збитків, що виникли внаслідок несвоєчасного оброблення посівних площ? Яким чином можна захистити право власності М. В. Бакуліна?

Завдання 5

Державний інспектор з нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки проводив перевірку дотримання правил пожежної безпеки у супермаркеті ТОВ "ЕКО" і виявив низку порушень. Зокрема, не дотримано вимог щодо обладнання торговельної зали, відсутній запасний вихід, що створює загрозу виникнення пожежі та перешкоджає евакуації людей. За результатами перевірки директорів ТОВ "ЕКО" було направлено припис про усунення виявлених порушень, а також припинено роботу супермаркета. Директор був не згоден із такими діями. На його думку, слід встановити винуватих у недотриманні правил протипожежної безпеки й притягнути їх до відповідальності, а не створювати умови, за яких юридична особа несе збитки.

Дайте мотивовану відповідь на скаргу. Охарактеризуйте заходи адміністративного примусу, які були застосовані в цій ситуації.

Завдання 6

До адміністративного суду Т. звернулася із позовною заявою, в якій просила визнати незаконними дії державного інспектора у сфері контролю за використанням та охороною земель. Цим приписом її як директора ТОВ зобов'язали привести земельну ділянку, яка надана ТОВ в оренду, у відповідність до вимог земельного законодавства.

Рішенням суду у задоволенні позову відмовлено. Суд першої інстанції зробив висновок, що державний інспектор діяв у межах закону.

Не погоджуючись з цим рішенням, Т. звернулася до апеляційного адміністративного суду, який скаргу позивачки задовольнив частково: рішення суду першої інстанції скасував, а провадження у справі за позовом Т. на дії інспектора закрит. Апеляційний суд аргументував свою позицію тим, що зазначений спір не належить до юрисдикції адміністративного суду, бо виник він із приводу цільового використання орендованої земельної ділянки, а отже, інспектор під час проведення перевірки та складання припису жодних управлінських функцій не виконував.

Охарактеризуйте правовідносини, з яких виник цей спір. Чи притаманні їм ознаки адміністративно-правових відносин? З урахуванням зроблених висновків дайте правову оцінку позиції суду апеляційної інстанції.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Визначте основи державного управління промисловістю.
2. Проаналізуйте управління агропромисловим комплексом: систему органів та державний контроль.
3. Охарактеризуйте організаційні засади управління будівництвом і житлово-комунальним господарством.
4. Визначте зміст, систему та правовий стан органів державного керівництва транспортом, дорожнім господарством та зв'язком.
5. У чому полягає державний контроль і нагляд у галузі використання і охорони природних ресурсів?
6. Визначте державне управління торгівлею.

Тема 12. Управління зовнішньоекономічною діяльністю та управління митною справою

1. Організаційно-правові засади управління зовнішньоекономічною діяльністю.
2. Органи управління зовнішньоекономічною діяльністю.
3. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
4. Організаційно-правові засади управління митною справою.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 11; 12].

Завдання 1

Під час передвиборчої кампанії посадові особи одного з органів доходів і зборів виявили бажання вступити в політичну партію і подали відповідні заяви в її місцевий осередок. Після роз'яснення керівництва митного органу про неприпустимість подібних дій, обурені працівники оголосили страйк із приводу обмеження їхніх прав і заблокували роботу митниці.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 2

Інспектор митної служби I рангу В., маючи значний досвід роботи в митних органах, вирішив за сумісництвом викладати в Академії митної служби України, а також заснувати приватне підприємство – склад тимчасового зберігання.

Чи дозволяє це йому зробити законодавство України?

Завдання 3

Після закінчення операцій з огляду багажу гр. К. і оформлення необхідних документів, митному інспекторові стало відомо про наявність в ньому прихованих предметів, заборонених до переміщення через митний кордон України.

Чи може бути за таких підстав проведений переогляд багажу у відсутності власника?

Завдання 4

Мешканець Миколаївської обл. гр. А. з дружиною виїхав на власному автомобілі до Болгарії. Через 1 годину він повернувся до України, намагаючись провезти через митний кордон 4 літри вина та 20 пачок цигарок Marlboro для власних потреб.

Чи може він ввезти зазначені товари зі звільненням від оподаткування?

Завдання 5

Під час проведення інвентаризації ліцензійного складу митниці був виявлений несупроводжуваний багаж, який перебував на складі понад 40 днів.

Чи може орган доходів і зборів провести його огляд?

Завдання 6

Під час здійснення митного контролю в супроводжуваному багажу гр. О. були виявлені речі, заборонені до переміщення в Україну. В поясненні гр. О. зазначив, що це багаж його знайомого і йому нічого не було відомо про його вміст.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 7

Підприємство "Укртелеком" із поважних причин не змогло у повному обсязі задекларувати вантаж, який ввозиться на митну територію України безпосередньо під час переміщення його через митний кордон.

Чи може митниця випустити вантаж у вільний обіг у спрощеному порядку після подання неповної декларації?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Охарактеризуйте управління в галузі бюджетної діяльності.
2. У чому полягає управління в системі оподаткування?
3. Проаналізуйте управління грошовим обігом і системою валютного регулювання.
4. У чому полягає державне регулювання ринком цінних паперів?

Тема 13. Адміністративно-правові основи управління торговельною діяльністю

1. Зміст управління торговельною діяльністю.
2. Система та правовий стан органів управління торговельною діяльністю.
3. Організація захисту прав споживачів.
4. Адміністративна відповідальність за правопорушення в сфері торговельної діяльності.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 11; 12].

Завдання 1

К. звернувся до об'єднання споживачів зі скаргою на підприємця С. У скарзі К. відзначав, що підприємець реалізує неякісний товар та відмовляє в його заміні. Об'єднання споживачів провело перевірку діяльності підприємця, за результатами якої ухвалило рішення про притягнення С. до відповідальності за ст. 1552 КУпАП та накладення на нього штрафу в розмірі 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Підприємець сплачувати штраф відмовився і звернувся до суду з позовом про визнання незаконними дій об'єднання споживачів.

Дайте юридичний аналіз ситуації та обґрунтуйте свою позицію щодо рішення суду за цією справою.

Завдання 2

Державним органом у справах захисту прав споживачів була тимчасово припинена діяльність суб'єкта господарювання – приватного підприємства "Салют" у зв'язку з тим, що в останнього протягом 120 календарних днів було виявлено два випадки реалізації товарів, які не відповідають вимогам нормативних документів щодо якості. Крім того, перед відповідними органами поставлено питання про скасування державної реєстрації приватного підприємства "Салют".

Чи правильно було здійснено тимчасове припинення діяльності підприємства "Салют"? Який порядок скасування державної реєстрації суб'єктів господарювання?

Завдання 3

Громадянка Г. В. Коновалова придбала в крамниці м. Харкова праску за ціною 2 500 грн, яка виявилася під час її застосування неналежної якості. Г. В. Коновалова звернулася до крамниці з вимогою обміняти неякісний товар на такий, що відповідає якості, але продавець у грубій формі відмовив їй, пославшись на неможливість здійснення вимоги.

У чому полягає порушення прав громадянки Г. В. Коновалової? Вирішіть справу.

Завдання 4

Громадянин О. О. Павлов придбав у магазині ноутбук марки LG за 15 000 грн з умовою про безоплатне сервісне обслуговування протягом двох років. Через місяць він перестав працювати, а магазин ігнорував вимогу щодо ремонту за гарантією. Після цього він звернувся до суду з вимогою зобов'язати магазин замінити товар неналежної якості на такий же належної якості, стягнути неустойку за час затримки усунення недоліків товару. Рішенням суду було задоволено позов щодо заміни товару та стягнення неустойки. Однак апеляційний суд скасував це рішення і прийняв нове, у якому було зазначено, що дефект проданого товару є неістотним і може бути виправлений шляхом ремонту, від якого позивач відмовився. Отже, вимога про заміну товару суперечить ч. 1 ст. 8 Закону України "Про захист прав споживачів", яка є спеціальною щодо ст. 708 ЦК України.

Громадянин О. О. Павлов не погодився із рішенням апеляційного суду, оскільки вважав, що відповідно до ст. 708 ЦК України він має право на заміну ноутбуку незалежно від недоліку. Також він зазначив, що ЦК України є основним актом цивільного законодавства і всі інші закони, у тому числі й Закон України "Про захист прав споживачів" мають йому відповідати.

Проаналізуйте ситуацію.

Завдання 5

Студент юридичного ЗВО О. М. Мартишкін купив на ринку мобільний телефон за 4 000 грн. Продавець завірив, що обмінює телефон, якщо той вийде з ладу протягом дванадцяти днів. На коробці від телефону продавець вказав своє торгове місце, назву товару, суму, дату продажу та розписався. Через чотирнадцять днів О. М. Мартишкін прийшов на ринок і сказав, що непридатним до використання є акумулятор телефону, який тримає заряд лише протягом трьох годин. Він пред'явив вимогу про повернення грошей. Продавець відмовив студенту в його вимогах, вказавши, що строк гарантії минув; на батарею гарантія не розповсюджується, а лише на сам телефон; гроші продавець не повертає, може тільки замінити товар.

Студент О. М. Мартишкін звернувся до органу захисту прав споживачів із заявою, де просив допомогти йому задовольнити свої вимоги, оскільки

акумулятор є частиною телефону. Строк гарантії, на думку О. М. Мартишкіна, ще триває, оскільки останні шість днів перед зверненням до продавця, коли вийшов із ладу телефон, він був на студентській конференції в іншому місті, тому своєчасно не пред'явив свої вимоги.

Чи правомірна відмова продавця? Чи мають бути повернені гроші? Як розв'язати ситуацію згідно із законом?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Які органи здійснюють державний контроль і нагляд у фінансовій сфері?
2. За які правопорушення у сфері фінансів встановлена адміністративна відповідальність?
3. За які порушення антимонопольного законодавства встановлена адміністративна відповідальність і яка адміністративна відповідальність передбачена за несумлінну конкуренцію?
4. Охарактеризуйте державну регуляторну політику у сфері підприємництва.

Тема 14. Управління освітою та наукою

1. Зміст управління освітою.
2. Система та правовий стан органів управління освітою.
3. Система освіти та види і правовий статус закладів освіти.
4. Учасники навчально-виховного процесу, їхні права та обов'язки.
5. Державний контроль за діяльністю закладів освіти.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 11; 12].

Завдання 1

Абітурієнти С. і К., розмірковуючи про оптимальний вибір закладу вищої освіти (ЗВО), намагалися оцінити відповідність освітянських послуг, які надають ЗВО, державним стандартам. С. вважав, що під час вибору закладу освіти особливу увагу слід звертати на наявність у нього

ліцензії та акредитації. К. заперечував, наголошуючи, що основним документом є атестація ЗВО, а ліцензування та акредитація є окремими видами державного оцінювання ЗВО.

Чия точка зору є правильною? У чому полягає сутність ліцензування, акредитації та атестації ЗВО?

Завдання 2

Громадянин Б. подав документи до конкурсної комісії для участі у конкурсі на заміщення вакантної посади консультанта Секретаріату Верховної Ради України. Конкурсна комісія відмовила громадянину Б., мотивуючи своє рішення тим, що громадянин Б. не подав відомості про доходи і зобов'язання фінансового характеру, про нерухоме та цінне рухоме майно, а також про вклади в банках, що належать йому та членам його родини.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Завдання 3

Громадянці Г., яка працювала на посаді спеціаліста управління освіти міської ради, через шість місяців після її виходу із декретної відпустки було призначено атестацію. У результаті проведеної атестації атестаційна комісія зробила висновок, що громадянка Г. не відповідає займаній посаді і запропоновано звільнити її. Спираючись на рекомендацію атестаційної комісії, міський голова звільнив громадянку Г. з посади.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства. Чи є результати атестації та висновок атестаційної комісії обов'язковими до виконання головою відповідної ради?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Розкрийте організаційно-правові засади управління освітою.
2. Розкрийте організаційно-правові засади управління наукою.
3. Розкрийте повноваження Міністерства освіти і науки України.

4. Проаналізуйте адміністративну відповідальність за правопорушення в освіті.
5. Охарактеризуйте поняття "освіта", "наука".
6. Визначте правовий статус НАН України.
7. Назвіть суб'єктів державного регулювання у сфері освіти.

Тема 15. Управління охороною здоров'я населення

1. Зміст управління охороною здоров'я.
2. Система та правовий стан органів управління охороною здоров'я.
3. Види та правовий статус установ охорони здоров'я.
4. Організація, функції та повноваження санітарного нагляду.
5. Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі охорони здоров'я.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 11; 12].

Завдання 1

Лікар-терапевт районної поліклініки за певну плату видавав необґрунтовані листки тимчасової непрацездатності, про що начальнику райвідділу внутрішніх справ надійшла заява. Товариш лікаря, студент-юрист, пояснив йому, що він не підлягає кримінальній відповідальності за хабарництво, тому що не є посадовою особою.

Яка ваша думка з цього приводу?

Завдання 2

Головний державний санітарний лікар міста тимчасово призупинив діяльність текстильного комбінату за порушення санітарних норм. Своєю постановою він наклав на керівника комбінату адміністративне стягнення у виді штрафу в розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а до комбінату застосував фінансову санкцію у вигляді штрафу в розмірі 50 % вартості випущеної продукції. Керівник заперечував проти цього, вважаючи, що головний санітарний лікар тричі застосував примусові заходи за вчинення одного правопорушення: призупинив діяльність комбінату, наклав штраф на нього, застосував санкцію до комбінату.

Зробіть юридичний аналіз ситуації. Чи законно діяв головний державний санітарний лікар міста? Які види заходів адміністративного примусу були застосовані в цьому випадку?

Завдання 3

У медичних закладах робили профілактичні щеплення всім громадянам віком до 45 років. Однак В. Г. Прокопенко відмовився від щеплення, вважаючи це справою добровільною. Лікар попередив його, що щеплення може бути зроблено примусово. Будучи впевненим у тому, що примус можливий лише у разі вчинення правопорушення, В. Г. Прокопенко звернувся до управління охорони здоров'я з проханням роз'яснити йому порядок проведення профілактичних щеплень.

Проаналізуйте ситуацію та підготуйте юридично обґрунтовану відповідь на звернення В. Г. Прокопенко.

Завдання 4

Начальник управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації громадянин К., маючи вік 60 років і стаж державної служби 25 років та медичний висновок про незадовільний стан здоров'я, що перешкоджає виконанню службових повноважень, подав письмову заяву про відставку.

Надайте правову оцінку цій ситуації. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Сформулюйте, які завдання покладені на Міністерство охорони здоров'я, та визначте, як поділяються заклади охорони здоров'я за територіальною ознакою та галузевою належністю.

2. Які служби здійснюють санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні та яким чином забезпечується санітарно-епідеміологічне благополуччя територій в Україні?

3. Які завдання покладені на медико-соціальні експертні комісії?

Тема 16. Адміністративно-правові основи управління соціальним захистом населення

1. Зміст управління соціальним захистом населення.
2. Система та правовий стан органів управління соціальним захистом населення.
3. Державна підтримка благодійницької діяльності.
4. Державний контроль у сфері соціального захисту населення.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 11; 12].

Завдання 1

ТОВ "Контакт" звернулося до Міністерства соціальної політики України із заявою про видачу ліцензії на провадження господарської діяльності, пов'язаної із посередництвом у працевлаштуванні фізичних осіб за кордоном. Міністерство через десять днів після отримання заяви повідомило суб'єктові підприємницької діяльності, що цю заяву залишено без розгляду, оскільки до неї не додано копії зовнішньоекономічного договору (контракту) з іноземним суб'єктом господарювання (роботодавцем чи посередником) про посередництво у працевлаштуванні за кордоном.

Чи законно діяло міністерство? Відповідь обґрунтуйте, посилаючись на нормативні положення. Назвіть та охарактеризуйте стадії провадження з ліцензування певних видів господарської діяльності.

Завдання 2

До голови правління Пенсійного фонду України громадянина Д. надійшла скарга на неналежне виконання начальником відділу з контролю за надходженням коштів та погашенням заборгованості з платників Пенсійного фонду України – громадянином В. своїх посадових обов'язків. Зміст скарги було доведено до відома останнього. Громадянин В. почав вимагати проведення службового розслідування з метою зняття безпідставних, на його думку, звинувачень щодо нього, у чому йому було відмовлено у зв'язку з тим, що скарга не містить відомостей про автора, а щодо анонімних скарг службове розслідування не проводиться.

Надайте правову оцінку цій ситуації. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Розкрийте організаційно-правові засади управління соціальною сферою.
2. Охарактеризуйте органи державного управління соціальною сферою.
3. Як проводиться державний нагляд і контроль у соціальній сфері?
4. Охарактеризуйте адміністративну відповідальність за порушення законодавства в соціальній сфері.
5. Охарактеризуйте повноваження Державної служби з питань праці.

Тема 17. Адміністративно-правові основи державного управління в сфері адміністративно-політичної діяльності

1. Адміністративно-правові основи управління в сфері забезпечення обороноздатності країни.
2. Адміністративно-правові основи управління державною безпекою.
3. Адміністративно-правові основи управління закордонними справами.
4. Адміністративно-правові основи управління юстицією.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 6 – 8; 10 – 12].

Завдання 1

До прокуратури міста С. надійшов анонімний дзвінок, у якому невідомий громадянин повідомляв про те, що він має відомості про підготовку злочинною групою до перевезення через державний кордон партії контрабандних товарів. Назвати себе громадянин відмовився, посилаючись на турботу про власну безпеку, але чітко зазначив час, місце та спосіб, у який буде здійснюватися перевезення контрабандних товарів.

Як має вчинити прокурор, що отримав такий анонімний дзвінок? Чи є у діях С. склад адміністративного правопорушення? Здійсніть юридичний аналіз.

Завдання 2

У ході призначення на посаду керівника прес-служби Прем'єр-міністр України зупинив свій вибір на кандидатурі К., який був його близьким родичем.

Проаналізуйте нормативні акти, що регулюють проходження державної служби в Україні і визначте правомірність рішення прийнятого в цьому випадку.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Порівняйте правовий статус Ради національної безпеки і оборони та Служби безпеки України.
2. Порівняйте повноваження Президента України і Кабінету Міністрів України в сфері оборони.
3. Порівняйте правовий статус дипломатичного представництва і консульства.
4. Охарактеризуйте систему органів юстиції в Україні.
5. Порівняйте повноваження обласного, районного, районного в місті, міського (міст обласного значення) управління юстиції.
6. Охарактеризуйте систему органів внутрішніх справ.

2. Методичні рекомендації до практичних завдань за темами

Завдання 1

15 осіб хочуть створити релігійне товариство і подають заяву про реєстрацію статуту у виконком районної ради. Виконком відмовляє в реєстрації статуту, мотивуючи тим, що два члени товариства ще не досягли 18-річного віку.

Які умови необхідні для реєстрації релігійного товариства, чи допущені тут порушення?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 1

Під час вирішення представленого завдання необхідно керуватися нормами Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" від 23.04.1991 р. Частина 1 статті 14 зазначеного закону містить таке: для одержання релігійною громадою правоздатності юридичної особи громадяни в кількості не менше десяти осіб, які утворили її і досягли 18-річного віку,

подають заяву та статут (положення) на реєстрацію до обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а у Республіці Крим – до Уряду Республіки Крим. Крім цього, необхідно зазначити, що відповідно до статті 12 цього ж закону, статут (положення) релігійної організації має містити відомості про:

- 1) вид релігійної організації, її віросповідну приналежність і місце знаходження;
- 2) місце релігійної організації в організаційній структурі релігійного об'єднання;
- 3) майновий стан релігійної організації;
- 4) права релігійної організації на заснування підприємств, засобів масової інформації, інших релігійних організацій, створення закладів освіти;
- 5) порядок внесення змін і доповнень до статуту (положення) релігійної організації;
- 6) порядок вирішення майнових та інших питань у разі припинення діяльності релігійної організації.

Статут (положення) може містити й інші відомості, пов'язані з особливостями діяльності цієї релігійної організації.

Статут (положення) релігійної організації не має суперечити чинному законодавству.

Документи, які визначають віросповідну діяльність, вирішують інші внутрішні питання релігійної організації, не підлягають реєстрації в державних органах.

Виходячи з норм раніше зазначеного закону, можна зробити висновок щодо правомірності відмови виконкому в реєстрації статуту релігійного товариства. Інша справа, що відмова має надаватися в письмовому вигляді та містити зазначення мотивації відмови.

Завдання 2

Які з перерахованих засобів є заходами адміністративного стягнення:

1. Н. був притягнутий до виправних робіт на п'ять місяців за рішенням міського суду внаслідок адміністративного правопорушення.
2. Т. був позбавлений на три роки права на полювання унаслідок систематичного порушення правил полювання.
3. СТОВ "Фаворит" одержало попередження за розповсюдження шкідливих організмів унаслідок порушення технології вирощування рослин сільськогосподарського призначення?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 2

Для того щоб визначитися з правильною відповіддю в цьому завданні, насамперед необхідно керуватися статтею 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУ про АП), яка містить види адміністративних стягнень. Згідно з зазначеною статтею за вчинення правопорушень можуть застосовуватися такі адміністративні стягнення:

1) попередження;

2) штраф;

3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;

4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних унаслідок вчинення адміністративного правопорушення;

5) позбавлення спеціального права, наданого цьому громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання);

6) виправні роботи;

7) адміністративний арешт.

Таким чином, на підставі ст. 24 КУ про АП, кожна з перерахованих ситуацій є заходом адміністративного стягнення, однак необхідно приділити особливу увагу ситуації № 1. У ній зазначається, що Н. був притягнутий до виправних робіт на п'ять місяців, однак відповідно до статті 31 КУ про АП виправні роботи застосовуються на строк до двох місяців із відбуванням їх за місцем постійної роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, і з відрахуванням до двадцяти процентів її заробітку в доход держави. Виходячи з раніше зазначеного, можна зробити висновок, що Н. був притягнутий до виправних робіт на п'ять місяців неправомірно.

Завдання 3

Чи можна притягнути до адміністративної відповідальності громадянку Р., яка під час польоту Київ – Донецьк користувалася на повітряному судні мобільним телефоном, незважаючи на повідомлення про заборону користування?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 3

Вирішення цієї ситуації потребує звернення до статті 112 "Порушення правил поведінки на повітряному судні" КУ про АП, яка говорить таке:

невиконання особами, які перебувають на повітряному судні, розпоряджень командира судна веде до попередження або накладення штрафу від одного до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; порушення правил фотографування, кінозйомки і користування засобами радіозв'язку з борту повітряного судна веде до попередження або накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Виходячи з норм чинного законодавства, можна зробити висновок, що дії громадянки Р. ведуть до попередження або накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Завдання 4

Студенти ДонНТУ, що навчаються за рахунок коштів бюджету, з вини бухгалтерії, яка у зв'язку із завантаженістю роботою не вклалася в терміни нарахування стипендії, не вчасно одержали стипендію.

Чи можна в цьому випадку притягнути кого-небудь до адміністративної відповідальності?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 4

Вирішення цього ситуаційного завдання можна знайти в статті 41 "Порушення вимог законодавства про працю та про охорону праці" КУпАП. Згідно з зазначеним нормативно-правовим актом порушення встановлених термінів виплати пенсій, стипендій, заробітної плати, виплата її не в повному обсязі, а також інші порушення вимог законодавства про працю призводять до накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від п'ятнадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Таким чином, посадових осіб ДонНТУ можна притягнути до адміністративної відповідальності.

Завдання 5

Під час працевлаштування громадянина Н. на державне підприємство легкої промисловості у відділі кадрів у Н. не вимагали паспорт.

Чи є це порушенням і чи можливе притягнення до адміністративної відповідальності? Чи зміниться ситуація, якщо підприємство буде приватної форми власності?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 5

У процесі вирішення цього ситуаційного завдання перш за все необхідно керуватися нормами КУпАП. Відповідно до статті 200 КУпАП "Прийняття на роботу без паспорта" прийняття посадовими особами підприємств, установ, організацій на роботу громадян без паспортів або з недійсними паспортами веде до накладення штрафу в розмірі від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Те саме порушення, допущене посадовою особою після застосування до неї протягом року заходу адміністративного стягнення за такі дії, веде до накладення штрафу від десяти до чотирнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

На підставі раніше зазначеного, можна зробити такі висновки: 1) прийняття посадовими особами підприємств, установ, організацій на роботу громадян без паспортів або з недійсними паспортами є правопорушенням; 2) якщо в зазначеному законодавстві не зазначається, на які підприємства, установи, організації поширюється зазначена норма, то можна вважати, що ст. 200 КУ про АП поширюється на всі підприємства, установи, організації незалежно від форм власності.

Завдання 6

16-річний Данило разом з 14-річним Ігорем розпивали спиртні напої на подвір'ї школи. Вони за такі неправомірні дії були притягнені до відповідальності робітниками поліції. Видом покарання став штраф.

Визначте вид юридичної відповідальності, підстави та правомірність притягнення підлітків до відповідальності. Охарактеризуйте склад та ознаки правопорушення.

Методичні рекомендації до вирішення завдання 6

Це правопорушення регулюється нормами Кодексу України про адміністративне правопорушення. Вид юридичної відповідальності – адміністративна. Адміністративна відповідальність – це вид юридичної відповідальності, який настає в разі скоєння адміністративного проступку, і регулюється нормами адміністративного законодавства.

Підстави притягнення до відповідальності: фактична підстава (наявність складу адміністративного проступку); процесуальна підстава (рішення уповноваженого органу про притягнення конкретної особи до адміністративної відповідальності).

Притягнення до відповідальності 14-річного Ігоря є неправомірним, незважаючи на наявність підстав притягнення до відповідальності, бо вік, після якого настає адміністративна відповідальність, є 16 років.

Притягнення до відповідальності 16-річного Данила є правомірним за наявності підстав притягнення до відповідальності. Отже, 16-річний Данило був притягнутий до адміністративної відповідальності, але стягнення, яке було застосоване щодо нього, – штраф – є неправомірним. Щодо неповнолітніх у віці від 16 до 18 років можуть бути застосовані такі заходи впливу: зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; застереження; догана або сувора догана; передача неповнолітнього під нагляд батьків або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за їхньою згодою, а також окремим громадянам за їхнім проханням.

Складові:

об'єкт – громадський порядок та громадська безпека; об'єктивна сторона – дія, яка виявляється у розпиванні спиртних напоїв у громадських місцях і перебування в громадських місцях у нетверезому стані;

суб'єкт – 16-річний Данило та 14-річний Ігор;

суб'єктивна сторона – прямий умисел, бо суб'єкти здійснювали протиправний характер свого діяння, що передбачало суспільно небезпечні наслідки і бажали свідомо їхнього настання.

Ознаки правопорушення: протиправність; винність; шкідливість; карність.

Завдання 7

Громадянка Н. Ф. Стельмах придбала засіб для виведення з тканин плям іржі. Але на цьому засобі була надана неповна інформація про його

застосування. Використання засобу за призначенням стало неможливим, оскільки вона не знала як правильно його використовувати.

Визначте права громадянки Н. Ф. Стельмах.

Методичні рекомендації до вирішення завдання 7

Згідно зі ст. 15 п. 2 Закону України "Про захист прав споживачів", якщо надання неповної або недостовірної інформації про товар унеможливають використання придбаного товару (роботи, послуги) за призначенням, то споживач має право надання у розумно короткий термін, але не більше місяця, належної інформації. Якщо інформацію в обумовлений термін не буде надано, споживач має право розірвати договір і вимагати відшкодування збитків.

Завдання 8

Неповнолітній Г. О. Назаров, 15 років, учень ЗОСШ № 52 вживав алкогольні напої у групі дорослих чоловіків і був затриманий у громадському місці у п'яному вигляді за те, що ображав людську гідність.

1. Чи вбачається в діях Г. О. Назарова склад адміністративного правопорушення?

2. Чи є в діях Г. О. Назарова обставини, які пом'якшують відповідальність за вчинення адміністративного правопорушення?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 8

Вчинення правопорушення неповнолітнім вважається обставиною, що пом'якшує адміністративну відповідальність.

У частині 1 ст. 34 КУпАП перелічено такі обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення:

- 1) щире розкаяння винного;
- 2) відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;
- 3) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або у разі збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;
- 4) вчинення правопорушення неповнолітнім;
- 5) вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.

У статті 12 КУпАП зазначається, що адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку.

Отже, неповнолітній Г. О. Назаров не може притягатися до адміністративної відповідальності, оскільки йому виповнилося лише 15 років.

У справі, яка розглядається, до адміністративної відповідальності за доведення неповнолітнього до стану сп'яніння (ст. 180 КУпАП) мають бути притягнуті особи, які примусили неповнолітнього Г. О. Назарова вжити алкогольні напої.

Завдання 9

Під час перевірки паспортного режиму дільничний інспектор поліції встановив, що гр. М. В. Селіванов зберігав власну мисливську рушницю в кімнаті на килимі, а обладнаного місця для зберігання зброї в нього не було. Боєприпаси М. В. Селіванов зберігав у тумбочці біля ліжка, до якої неповнолітні діти практично мали доступ.

Вирішить справу по суті.

Методичні рекомендації до вирішення завдання 9

У цій ситуації виникли правовідносини щодо порушення правил зберігання вогнепальної зброї гр. М. В. Селівановим. Відповідно до ч.1 ст. 191 КпАП порушення правил зберігання, носіння або перевезення вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів громадянами, які мають дозвіл органів внутрішніх справ на зберігання зазначеної зброї, призводить до накладення штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із оплатним вилученням зброї і бойових припасів або без такого. Тобто гр. М. В. Селіванов порушив правила зберігання мисливської вогнепальної зброї та боєприпасів.

Вогнепальною зброєю згідно з Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми

властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів (далі – інструкція) вважається зброя, в якій снаряд (куля, шрот тощо) приводиться в рух миттєвим звільненням хімічної енергії заряду (пороху або іншої пальної суміші). До вогнепальної зброї відноситься: нарізна воєнних зразків, несучасна стрілецька, спортивна, навчальна, охолощена, мисливська нарізна і гладкоствольна зброя, та бойові припаси до неї. Отже, мисливська рушниця та боєприпаси до неї, які зберігав гр. М. В. Селіванов, відносяться до вогнепальної зброї.

Зброя та боєприпаси до неї мають надійно зберігатися за місцем постійного проживання або в місцях тимчасового перебування власників. За місцем постійного проживання, в надійних металевих ящиках, сейфах, спеціально виготовлених для зберігання зброї. Водночас зброя має бути в розрядженому стані.

Отже, в цьому випадку громадянина М. В. Селіванова необхідно притягнути до адміністративної відповідальності на підставі ч. 1 ст. 191 КпАП.

Завдання 10

Під час футбольного матчу після несправедливого пенальті у ворота команди вболівальники влаштували бійку на стадіоні.

Визначте ознаки та склад адміністративного правопорушення.

Методичні рекомендації до вирішення завдання 10

Відповідно до ст. 173 КУпАП "Нецензурна лайка в громадських місцях", образливе чіпляння до громадян та інші побічні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян веде до:

1) накладення штрафу від 3 до 7 неоподаткованих мінімумів доходів громадян;

2) виправних робіт на строк від 1 до 2 місяців із відрахуванням 20 % заробітку;

3) у разі, якщо за обставинами справи, з урахуванням особи порушника, застосування цих заходів буде недостатнім, – адміністративний арешт на строк до 15 діб.

Таким чином, дії вболівальників містять склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173 КУпАП.

Завдання 11

Двоє юнаків – Олександр (19 років) та Ігор (17 років) – вчинили серйозне адміністративне правопорушення, за що законом у виняткових випадках застосовується такий вид покарання, як адміністративний арешт на строк 15 діб, і таке рішення приймає лише суд або суддя і розглядає цю справу. Ви – суддя і розглядаєте цю справу. Ваше рішення?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 11

Щодо Олександра, який є повнолітнім, можна застосувати адміністративний арешт, а щодо Ігоря, якому 17 років, закон цього не передбачає. Щодо Ігоря можна вжити такі засоби впливу:

зобов'язання публічно вибачитися перед потерпілим (якщо такий є);
застереження;

передати під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, що й передбачено ст. 13 Кодексу про адміністративні правопорушення.

Завдання 12

Громадянин С. М. Бабич щосуботи брав у свого знайомого потужну музичну апаратуру і до пізньої ночі мешканці всіх сусідніх будинків нервували через протиправні дії цього меломана. С. М. Бабича неодноразово попереджали сусіди, на нього було накладено штраф правоохоронними органами, який він сумлінно сплатив, і продовжував свої музичні вправи. Сусідами було ухвалено рішення про конфіскацію апаратури, бо саме вона є знаряддям вчинення адміністративного правопорушення, але, дізнавшись про це, С. М. Бабич довго сміявся. Чому?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 12

Порядок застосування конфіскації, перелік предметів, які не підлягають конфіскації, встановлюються Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Відповідно до ст. 29 КУпАП конфісковано може бути лише предмет, який є приватною (особистою) власністю порушника, а музична апаратура належить не С. М. Бабичу, а іншій людині. Таким чином, сусіди не мають право виконати ухвалене ними рішення.

Завдання 13

Учень 11 класу, бажаючи помститися вчительці іноземної мови, викликав на її домашню адресу служби пожежної охорони, газу, поліції та швидку допомогу. Ці виклики він здійснював зі свого домашнього телефону. Служби, що прибули за місцем виклику, зафіксували неправдивий виклик. Дайте правовий аналіз ситуації.

Методичні рекомендації до вирішення завдання 13

В описуваній ситуації виникло правопорушення, яке регулюється нормами адміністративного права, а саме – Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Правовідносини виникли внаслідок юридичного факту, а саме – здійснення діяння громадянином, що кваліфікується КУпАП як адміністративний проступок.

Адміністративний проступок – це протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на державний або громадський порядок, власність, права та свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законодавством передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративна протиправність діяння громадянина полягає в тому, що він своїми діями (виклик на домашню адресу вчительки спеціальних служб) порушив норму, встановлену адміністративним правом. Підставою для притягнення до адміністративної відповідальності є наявність складу правопорушення.

Склад правопорушення – це система об'єктивних та суб'єктивних ознак, які визначають певні діяння як правопорушення.

Об'єкт – соціальні цінності, які взяті під охорону нормами адміністративного права, виступає громадський порядок і громадська безпека.

Об'єктивна сторона – заздалегідь неправдивий виклик спеціальних служб.

Суб'єкт – учень 11 класу, який досяг віку адміністративної відповідальності.

Суб'єктивна сторона – дії учня у формі прямого умислу.

За вчинення адміністративного правопорушення до неповнолітніх у віці від 16 до 18 років можуть бути застосовані такі заходи впливу:

зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитися перед потерпілим; застереження; догана або сувора догана; передача неповнолітнього під нагляд батьків або трудового колективу.

Таким чином, учень має бути притягнений до адміністративної відповідальності і щодо нього застосують один із раніше наведених заходів впливу.

Завдання 14

Чотирнадцятирічний Д. Р. Нестеренко скоїв дрібне хуліганство. До його матері був складений протокол про адміністративні правопорушення, відповідно до якого вона підлягала відповідальності невиконання батьками обов'язків щодо виховання дитини. Під час розгляду справи в суді мати Д. Р. Нестеренко пояснила, що вона не позбавлена батьківських прав, проте її син проживає окремо від неї та її чоловіка – у своєї бабусі, тому вона не може відповідати за виховання сина. Незважаючи на пояснення матері, суд виніс рішення про притягнення її до адміністративної відповідальності.

Дайте правовий аналіз ситуації.

Охарактеризуйте склад правопорушення, що мало місце.

Методичні рекомендації до вирішення завдання 14

Це правопорушення регулюється нормами адміністративного права, і основним нормативно-правовим актом у цій галузі є Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП).

Адміністративний проступок – це винне діяння, що посягає на цінності, які охороняються адміністративними законами, і зумовлює адміністративну відповідальність. У цьому випадку юридичним фактом є неправомірне дія – проступок.

Ознаками правопорушення є: суспільна небезпечність; карність; протиправність; наявність вини. Згідно зі статтею 184 КУпАП: "Ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей веде до попередження або накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян".

Отже, спираючись на КУпАП: "Вчинення неповнолітніми віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років правопорушення, відповідальність за яке передбачено цим Кодексом, веде до накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян".

Таким чином, якщо мати не позбавлена батьківських прав, то вона підлягає накладенню на неї штрафу, незалежно від того, з ким проживала дитина. Можна зробити висновок: мати Д. Р. Нестеренка підлягає адміністративній відповідальності за "невиконання батьками обов'язків щодо виховання дитини".

Завдання 15

Працівники поліції затримали гр. М. за вчинення дрібного хуліганства у п'ятницю ввечері. Оскільки в суді субота і неділя – вільні дні, М. було затримано до понеділка, коли суддя розглянув справу і застосував до порушника виправні роботи.

Чи було порушено закон під час притягнення гр. М. до відповідальності?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 15

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може здійснюватися у випадках прямо передбачених законодавством, з метою встановлення особи правопорушника, складання протоколу про адміністративне правопорушення, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов у цих справах лише органами (посадовими особами), уповноваженими на те законодавством, а саме: органами внутрішніх справ, прикордонними військами, посадовими особами воєнізованої охорони, а також посадовими особами військової автоінспекції.

Адміністративне затримання полягає в короткостроковому обмеженні особистої свободи порушника. Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше як три години.

Строк адміністративного затримання обчислюється з моменту доставки порушника для складання протоколу, а особа, яка була в стані сп'яніння, – з часу її витвердження.

На підставі ст. 263 КУпАП "осіб, які вчинили дрібне хуліганство, може бути затримано до розгляду справи суддею". У цьому випадку під час притягнення гр. М. до адміністративної відповідальності не було порушено норм закону.

Завдання 16

1. Батьки з сином (9 років), прямуючи до театру, пізно ввечері перейшли вулицю у невстановленому місті, неподалік від підземного пішохідного переходу. Співробітникам поліції, які їх зупинили, пояснили, що зробили вони це тому, що поблизу не було машин і взагалі рух вночі дуже невеликий.

2. Підлітки, гуляючи вулицею, гучно співали пісні, брутально лаялися, на зауваження перехожих не реагували або реагували лайкою. Після затримання порядком поліції виявилось, що двом із затриманих по 14 років, одному – 15, а іншим –17 років.

3. Десятикласник, якому виповнилося 16 років, протягом півроку відмовляється отримувати паспорт громадянина України. Водночас він посилається на відсутність потреби в отриманні документа і наявність бажання отримати громадянство іншої держави. Але не може пояснити, на громадянство якої держави він має право.

4. Працівник, вийшовши на обідню перерву, вжив алкогольних напоїв і повернувся на робоче місце напідпитку. Начальник цеху, виявивши це, відсторонив того від роботи і подав доповідну записку з цього приводу директору заводу.

Розгляньте ситуації і визначте, чи скоєно адміністративні правопорушення, хто може бути притягнутий до відповідальності.

Методичні рекомендації до вирішення завдання 16

1. Наявне адміністративне правопорушення – порушення Правил дорожнього руху, до відповідальності можуть бути притягнуті обидва дорослі пішоходи, дитина відповідальності не нестиме. Відсутність автомашин не впливає на оцінку дій порушників.

2. Мало місце адміністративне правопорушення – дрібне хуліганство, але до відповідальності будуть притягнуті лише двоє підлітків, які досягнули 16 років. Можуть притягнути до відповідальності батьків інших підлітків за неналежне виконання обов'язків із виховання дітей.

3. Підліток порушує вимоги законодавства, має місце адміністративне правопорушення – проживання без паспорта, хлопець може бути притягнутий до відповідальності.

4. Громадянин вчинив правопорушення, але воно є не адміністративним, а дисциплінарним. Відповідно і стягнення буде не адміністративним, а дисциплінарним.

Завдання 17

Начальник органу внутрішніх справ (ОВС) отримав від заступника голови райдержадміністрації матеріали на співробітника цієї адміністрації А. А. Іванченка про вчинення ним корупційного діяння. Після ретельної перевірки на А. А. Іванченка було складено протокол про адміністративне правопорушення згідно зі ст. 7 Закону України "Про боротьбу з корупцією".

Через три місяці під час перевірки органу внутрішніх справ прокуратурою району було зафіксовано, що цей протокол про адміністративне правопорушення залишився у районному відділі міліції без відповідного реагування.

Яку відповідальність буде нести начальник ОВС?

Методичні рекомендації до вирішення завдання 17

Згідно з частиною 5 ст. 12 Закону України "Про боротьбу з корупцією" від 05.10.1995 р. № 356/95-ВР в ред. від 11.03.2007 р. протокол про вчинення корупційного діяння або іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, разом з матеріалами перевірки у триденний строк із моменту його складення надсилається до районного (міського) суду за місцезнаходженням органу, який склав про це протокол.

Протокол про адміністративне правопорушення, скоєне А. А. Іванченком, як з'ясувала прокуратура району, протягом трьох місяців перебував у районному відділі міліції без відповідного реагування.

Отже, начальник ОВС буде нести за це адміністративну відповідальність за ст. 11 Закону України "Про боротьбу з корупцією".

У вказаній статті зазначається, що умисне неподання до суду протоколу про вчинення корупційного діяння чи іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, особою, на яку покладено ці обов'язки, веде до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Тестові завдання для самоперевірки

1. Як співвідносяться норми адміністративного та конституційного права:

- а) вони є рівноправними;
- б) норми конституційного права мають майновий характер;
- в) норми конституційного права є основоположними;
- г) норми конституційного права є допоміжними?

2. Якими особливостями характеризуються відносини, що становлять предмет адміністративного права:

- а) їхніми учасниками є лише юридичні особи;
- б) вони виникають у сфері публічного адміністрування;
- в) їхнім учасником завжди є Президент України;
- г) їхніми учасниками є менеджери?

3. Що слід розуміти під методом адміністративно-правового регулювання:

- а) систему прийомів, способів та засобів;
- б) форми публічного адміністрування;
- в) види діяльності органів виконавчої влади;
- г) правове забезпечення публічного адміністрування?

4. В якій теорії розмежування публічного та приватного права застосовується таке правило: норма права належить до публічного (адміністративного) права у тому разі, якщо вона за будь-яких умов її застосування уповноважує або зобов'язує винятково суб'єкта публічної адміністрації до певної дії чи рішення:

- а) теорія субординації;
- б) теорія Рудольфа фон Єрінга;
- в) спеціально-правова теорія;
- г) двоступенева теорія?

5. Як співвідноситься публічний інтерес та державний інтерес:

- а) це тотожні поняття;
- б) державний інтерес є частиною публічного інтересу;
- в) публічний інтерес є частиною державного інтересу;
- г) зміст цих понять взагалі не перетинається?

6. Яка із названих груп суспільних відносин не належить до предмета адміністративного права:

а) суспільні відносини, пов'язані з організацією та діяльністю адміністративних судів;

б) суспільні відносини, які виникають у зв'язку із забезпеченням суб'єктами публічної влади, насамперед публічною адміністрацією, прав і свобод людини і громадянина;

в) суспільні відносини, які мають місце у внутрішньо-організаційній діяльності органів публічної влади;

г) суспільні відносини, що виникають у зв'язку із застосуванням заходів адміністративної відповідальності до фізичних та юридичних осіб?

7. Як називається спеціальний метод адміністративного права, що полягає у наданні керованому суб'єкту (підпорядкованій особі) права вимагати від керуючого суб'єкта вчинення певних дій, зокрема – вимагати створення необхідних для своєї діяльності умов (матеріальних, організаційних тощо):

а) координації;

б) реординації;

в) субординації;

г) диспозитивний?

8. Які суспільні відносини належать до предмета регулювання адміністративного права:

а) що виникають у сфері фінансової діяльності держави з приводу акумуляції, розподілу та використання грошових коштів, які становлять національний дохід держави;

б) які мають місце у внутрішньоорганізаційній діяльності органів публічної влади;

в) особисті немайнові правовідносини;

г) з виробництва та реалізації продукції, виконання робіт і надання послуг державними підприємствами?

9. У якій із відповідей правильно вказано ієрархію проявів методу адміністративного права:

а) субординація, координація, реординація;

б) координація, реординація, субординація;

- в) реординація, субординація, координація;
- г) реординація, координація, субординація?

10. До якої частини системи адміністративного права входить адміністративно-деліктне право:

- а) загальної частини;
- б) особливої частини;
- в) спеціальної частини;
- г) юрисдикційної частини?

11. До якої частини системи адміністративного права входить інститут позасудового захисту прав та свобод приватних осіб, порушених суб'єктами публічної адміністрації:

- а) загальної частини;
- б) особливої частини;
- в) спеціальної частини;
- г) загальної та спеціальної частин?

12. До якої частини системи адміністративного права входить інститут адміністративних послуг:

- а) загальної частини;
- б) особливої частини;
- в) спеціальної частини;
- г) процесуальної частини?

13. Який із перерахованих принципів адміністративного права є загальним:

- а) забезпечення рівного доступу до державної служби;
- б) взаємної відповідальності держави і людини;
- в) змагальності сторін;
- г) політичної неупередженості?

14. Який із перерахованих принципів адміністративного права є спеціальним:

- а) законності;
- б) рівності громадян перед законом;
- в) пріоритету прав та свобод людини і громадянина;
- г) індивідуалізації покарання?

15. Яка ознака є характерною для принципів адміністративного права:

- а) їхній перелік є закритим і не може доповнюватися новими принципами;
- б) займають другорядне положення відносно норм адміністративного права;
- в) є орієнтирами для розвитку норм адміністративного права;
- г) є тотожними принципам державного управління?

16. Яка ознака є характерною для принципів адміністративного права:

- а) займають другорядне положення відносно норм адміністративного права;
- б) заповнюють прогалини у сфері адміністративно-правового регулювання суспільних відносин;
- в) стосуються виключно правотворчої діяльності суб'єктів публічної адміністрації;
- г) обов'язково мають бути закріплені в Конституції чи законах України?

17. Зміст якого принципу адміністративного права складає можливість суб'єкта публічної адміністрації на власний розсуд визначати повністю або частково зміст рішення або вибрати один із декількох варіантів ухвалення рішень:

- а) законності;
- б) юридичної визначеності;
- в) заборони свавілля та зловживання дискреційними повноваженнями;
- г) заборони дискримінації?

18. З якого віку особа може бути засновником молодіжної громадської організації:

- а) 14 років;
- б) 16 років;
- в) 18 років;
- г) 21 рік?

19. У чому проявляються взаємовідносини держави та релігійних організацій:

- а) релігійні організації в деяких випадках можуть здійснювати функції держави;
- б) держава здійснює контроль за додержанням законодавства про релігійні організації;
- в) держава може фінансувати діяльність релігійних організацій;
- г) держава має право втручатися в законну діяльність релігійних організацій?

20. Яка діяльність забороняється для політичних партій:

- а) використовувати державні засоби масової інформації, а також засновувати власні засоби масової інформації;
- б) підтримувати міжнародні зв'язки з політичними партіями, громадськими організаціями інших держав, міжнародними і міжурядовими організаціями, засновувати (вступати між собою у) міжнародні спілки;
- в) ідейно, організаційно та матеріально підтримувати молодіжні, жіночі та інші об'єднання громадян, надавати допомогу в їхньому створенні;
- г) пропагувати комуністичний та/або націонал-соціалістичний (нацистський) режим та їхню символіку?

21. Який суб'єкт не належить до суб'єктів публічної адміністрації:

- а) органи виконавчої влади;
- б) органи влади Автономної Республіки Крим;
- в) органи місцевого самоврядування;
- г) адміністрація магазину?

22. До повноважень якого суб'єкта входить утворення центральних органів виконавчої влади:

- а) Кабінету Міністрів України;
- б) Президента України;
- в) Верховної Ради України;
- г) Прем'єр-міністра України?

23. Хто призначає на посаду голів місцевих державних адміністрацій:

- а) Президент України за поданням Кабінету Міністрів України;
- б) Кабінет Міністрів України за поданням Президента України;

в) Кабінет Міністрів України за поданням керівника центрального органу виконавчої влади, уповноваженого на реалізацію державної політики у сфері державної служби;

г) Верховна Рада України за поданням Кабінету Міністрів України?

24. Які повноваження має Президент України стосовно правових актів Кабінету Міністрів України:

а) скасовує акти Кабінету Міністрів України;

б) зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з одночасним зверненням до Верховного Суду;

в) зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їхньої конституційності;

г) не має жодних повноважень?

25. Які з перерахованих суб'єктів НЕ належать до місцевого рівня публічного адміністрування:

а) місцеві державні адміністрації;

б) органи місцевого самоврядування;

в) територіальні органи міністерств;

г) державні агентства?

26. Що з перерахованого НЕ є підставою для відставки Кабінету Міністрів України:

а) прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри Кабінету Міністрів України;

б) відставка Прем'єр-міністра України;

в) смерть Прем'єр-міністра України;

г) прийняття Президентом України рішення про відставку Кабінету Міністрів України?

27. Що є ознаками державної служби:

а) компетентність, стабільність, рівність та законність;

б) верховенство права, законність, професіоналізм, патріотизм;

в) професійність, служба в державних органах та їхньому апараті, виконання завдань та функцій держави, заробітна плата за рахунок державного бюджету;

г) спеціальна підготовка, державна посада, виконання професійних повноважень, фіксована заробітна плата?

28. Яке з перерахованих стягнень НЕ є дисциплінарним стягненням, що може застосовуватися до державних службовців:

- а) зауваження;
- б) догана;
- в) штраф;
- г) звільнення з посади державної служби?

29. Хто з перелічених осіб є державним службовцем:

- а) посадова особа органу місцевого самоврядування;
- б) військовослужбовець;
- в) працівник державного підприємства;
- г) лікар державної медичної установи?

30. Що є критерієм виділення правових форм публічного адміністрування:

- а) закріплення на рівні закону;
- б) застосування на підставі передбачених законодавством повноважень;
- в) регламентованість порядку застосування;
- г) безпосереднє спричинення юридичних наслідків?

Рекомендована література

Основна

1. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України № 2747–IV від 6 липня 2005 року // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст.1918.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-Х, редакція від 27 квітня 2014 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.

3. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – Ст. 2598.

Додаткова

4. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у двох томах. Т. 1. Загальна частина / гол. ред. кол. : В. Б. Авер'янов. – Київ : Вид-во "Юридична думка", 2004. – 584 с.

5. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у двох томах. Т. 2. Особлива частина / гол. ред. кол. : В. Б. Авер'янов. – Київ : Вид-во "Юридична думка", 2009. – 600 с.

6. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс : [підручник] / за заг. ред. О. М. Бандурка. – Вид. 2-ге. – Харків : Золота миля, 2012. – 584 с.

7. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. – Харків : Право, 2013. – 656 с.

8. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / Т. О. Коломоєць. – Київ : Юрінком інтер, 2011. – 576 с.

9. Про державну службу : Закон України № 889-VIII від 10.12.2015 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст. 43.

10. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України № 551-XIV від 24 березня 1999 року // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22–23. – Ст. 197.

11. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України № 3206-VI від 7 квітня 2011 року // Офіційний вісник України. – 2011.– № 44. – Ст. 1764.

12. Про захист економічної конкуренції : Закон України № 2210-III від 11 січня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.

13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 280/97-ВР від 21 травня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

14. Про місцеві державні адміністрації : Закон України № 586-XIV від 9 квітня 1999 року // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20–21. – Ст. 190.

15. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України № 2939-XII від 26 січня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 13. – Ст. 110.

16. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України № 2493-III від 7 червня 2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 26 – Ст. 1151.

17. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України № 3166-VI від 17 березня 2011 року // Офіційний вісник України. – 2011. – № 27 – Ст. 1123.

Інформаційні ресурси

18. Законодательство Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://nedvigimost.com.ua>.

19. Законопроекти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.gov.ua>.

20. Інститут проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.legality.kiev.ua>.

21. ЛигаБизнесИнформ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.liga.net.

22. Сервер Верховной Рады Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rada.gov.ua>.

Зміст

Вступ.....	3
1. Перелік тем практичних занять навчальної дисципліни	5
Змістовий модуль 1. Загальна частина	5
Тема 1. Поняття адміністративного права. Сутність та принципи державного управління	5
Тема 2. Механізм адміністративно-правового регулювання. Джерела адміністративного права	8
Тема 3. Громадяни та їх об'єднання як суб'єкти адміністративного права	10
Тема 4. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права	13
Тема 5. Державні службовці як суб'єкти адміністративного права.....	16
Тема 6. Форми і методи державного управління	18
Тема 7. Адміністративна відповідальність	21
Тема 8. Адміністративний процес	24
Тема 9. Забезпечення законності в державному управлінні	26
Змістовий модуль 2. Особлива частина	28
Тема 10. Правові засади управління економікою	28
Тема 11. Управління промисловістю, сільським господарством, будівництвом і житлово-комунальним господарством.....	30
Тема 12. Управління зовнішньоекономічною діяльністю та управління митною справою	33
Тема 13. Адміністративно-правові основи управління торговельною діяльністю	35
Тема 14. Управління освітою та наукою	38
Тема 15. Управління охороною здоров'я населення.....	40
Тема 16. Адміністративно-правові основи управління соціальним захистом населення	42
Тема 17. Адміністративно-правові основи державного управління в сфері адміністративно-політичної діяльності	43
2. Методичні рекомендації до практичних завдань за темами.....	44
3. Тестові завдання для самоперевірки.....	59
Рекомендована література.....	66
Основна	66
Додаткова	66
Інформаційні ресурси	67

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності 081 "Право"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Сергієнко** Валерій Вікторович
Перепелиця Ірина Казимирівна

Відповідальний за видання *В. В. Сергієнко*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *Н. В. Грінченко*

План 2020 р. Поз. № 100 ЕВ. Обсяг 69 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру

ДК № 4853 від 20.02.2015 р.